

ทิศทางและแนวโน้มโทรทัศน์บอกรับสมาชิก

โทรทัศน์บอกรับสมาชิก ในปัจจุบันนี้เกิดขึ้นเพราะความเจริญทางด้านเทคโนโลยี มีการพัฒนาการผลิตโดยใช้ระบบอุตสาหกรรม ทำให้มีความต้องการขายมากขึ้น เนื่องจากการผลิตเพื่อทดแทน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่จะได้รับความพึงพอใจ จากสินค้าและบริการ

แต่กิจการประเภทนี้ เพิ่งได้รับอนุมัติให้ดำเนินการอย่างเป็นทางการตามมติคณะรัฐมนตรี ในปี 2532 เฉพาะในส่วนกลาง 2 บริษัท เท่านั้น แต่การออกกฎหมายมารองรับการดำเนินการโทรทัศน์บอกรับสมาชิก ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา ยังไม่พบว่ามี การดำเนินการ จึงได้ทำการศึกษาต่อไปว่า ในอนาคตโทรทัศน์บอกรับสมาชิก จะมีการดำเนินการในลักษณะเช่นไร

1. แนวโน้มด้านผู้รับสาร

จากธรรมชาติในการรับข่าวสาร และความบันเทิงของคนเรา เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด จากหน้าที่การงาน นอกจากนี้พฤติกรรมของคนเมื่อชอบอะไรก็จะอยากดูอย่างนั้นมาก ผู้รับสารจึงมีความหลากหลาย ในการสนใจรับชมรายการโทรทัศน์ ที่แตกต่างกันไป ตามวัฒนธรรมผู้บริโภค

คุณสภาพร โฆษจันทร กล่าวว่¹

"ความต้องการดูโทรทัศน์ของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด เราจะเห็นว่า โทรทัศน์ เริ่มจาก ช่องเดียว ในที่สุดคือ 5 ช่อง ในกรุงเทพฯ ต่างจังหวัดอีก 8 รวม 13 ช่อง แต่คนก็ยังดู เพราะฉะนั้นอีกก็ช่อง คนก็ดู"

คุณสุทธิ พงษ์ ภิบาลกุล กล่าวถึงพฤติกรรมผู้บริโภคว่า ²

"ผมไม่ได้คิดว่าคนดูวันนี้ต้องการอย่างนี้ แล้วพรุ่งนี้ก็ต้องเหมือนเดิม ผมคิดว่าผู้บริโภคทั่วไป ความต้องการเปลี่ยนไป ตามความเปลี่ยนแปลง ของสภาพแวดล้อมของโลก"

แนวโน้มด้านผู้รับสาร เป็นแนวโน้มด้านทางเลือก เมื่อดูอะไรยังไม่พอใจ ก็อยากหาสิ่งใหม่มาทดแทน จึงเกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ขึ้นมาตามสิ่งแวดล้อมทางสังคม พฤติกรรมของผู้รับสารจึงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่คงที่ ผู้นำเสนอรายการทาง รายการโทรทัศน์บอกรับสมาชิก จึงควรทำการจะสำรวจความคิดเห็น ให้บ่อยครั้ง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำรายการให้สนองความต้องการสมาชิกมากที่สุด

2. แนวโน้มด้านเนื้อหา

จากพฤติกรรมของผู้รับสาร มีความแตกต่างและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในการรับสาร การนำเนื้อหารายการมาเนื้อหาทางโทรทัศน์บอกรับสมาชิก

¹ รายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง อนาคตของเคเบิลทีวี
ในประเทศไทย, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534, หน้า 18

² อ้างแล้ว, หน้า 25

ต้องพยายามนำเสนอให้สมาชิกได้รับความพึงพอใจจากรายการที่นำเสนอในการตอบสนองความต้องการ ให้มากที่สุด ซึ่งคุณสภาพร โฆษจันทร์ ได้กล่าวว่า

"โทรทัศน์บอกรับสมาชิก นำเสนอข่าวจากต่างประเทศได้สด และเร็ว ถึงจุดนี้ ทำให้สนองความต้องการได้ ถึงแม้ว่าจะต้องเสียเงินค่าสมาชิกก็ยอม เพื่อให้ได้สิ่งเหล่านั้น"³

คุณณัฐศรี บุญญาสัย กล่าวถึงแนวโน้มว่า ⁴

"ในอนาคตถึงแม้ว่า ไร่ปี่ซี จะได้รับการเพิ่มช่องเป็น 5 ช่อง ตามสัญญา ที่ได้ลงนามไว้กับ อ.ส.ม.ท.แต่แรก เราจะไม่จัดช่องภาษาไทยเพิ่ม ยังคงยืนยันไว้ที่ 1 ช่อง ตามเดิม จะเน้นไปทางด้านกีฬา หรือเปิดเป็นช่องภาษาญี่ปุ่นมากกว่า"

คุณเผด็จ ห่วงน้ำ กล่าวถึงแนวโน้มของรายการว่า ⁵

"การปรับปรุงคุณภาพรายการ เป็นนโยบายของเราอยู่แล้ว การจัดรายการถึงแม้จะอยู่ในระยะเริ่มต้น เป็นการลองผิดลองถูก แต่เราก็คิดว่ามาถูกทางแล้ว โดยเฉพาะรายการที่ผลิตขึ้นเอง เช่น สวีส์ดีกรุงเทพฯ เราจัดอยู่ในขอบเขตของช่องภาษาไทย แนวโน้มด้านรายการคิดว่าอยู่ที่สมาชิกเป็นสำคัญ"

³ อ้างแล้ว, หน้า 19.

⁴ สัมภาษณ์, คุณณัฐศรี บุญญาสัย, 17 ตุลาคม 2535.

⁵ สัมภาษณ์, คุณเผด็จ ห่วงน้ำ, 24 กันยายน 2535.

คุณติเรก ศุภวิวรรณ กล่าวถึงแนวโน้มด้านรายการว่า ^๕

"โดยปกติเรานำเสนอรายการครบทุกประเภทอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นรายการบันเทิงประเภทไหน รายการที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ แม้กระทั่งรายการโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม เราก็มีให้ครบ รายการส่วนใหญ่จะเน้นที่ภาคภาษาไทย นอกจากนี้ เรายังจัดรายการประเภทสาระความรู้เสริมไปอีกด้วยเช่น รายการพบทนายความ รายการพบแพทย์ เป็นต้น"

จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาของรายการโทรทัศน์บอกรับสมาชิกทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ต่างคงเอกลักษณ์ในด้านรูปแบบของเนื้อหาไว้คนละประเภทกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนองความต้องการของสมาชิก ในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน

3. แนวโน้มด้านผู้ประกอบการ

การปรับปรุงแก้ไของค์กรภายใน เช่น การบริหาร พัฒนาเทคนิค และการบริหารรายการ ซึ่งการพัฒนาองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผลกระทบมาจากปัจจัยภายนอก เป็นผลให้องค์กรผู้ดำเนินกิจการโทรทัศน์บอกรับสมาชิกต้องมีการปรับปรุงกิจการภายใน ตามไปด้วยเพื่อผลของการนำเสนอและรูปแบบของเนื้อหาเป็นที่ถูกใจสมาชิกมากที่สุด

"นางพจมาน ชินวัตร รองประธานกรรมการบริหาร กลุ่มบริษัทชินวัตร คอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น จำกัด ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า ตามที่บริษัทเป็น

^๕ สัมภาษณ์, คุณติเรก ศุภวิวรรณ, 2 ตุลาคม 2535

ผู้ได้รับสัมปทานดาวเทียม "ไทยคม" บัดนี้ได้มีการลงนามในสัญญาว่าจ้างการจัดส่ง
ด้วยจรวดเอเรี่ยน 4 ซึ่งกำหนดเวลาในการส่งดาวเทียมดวงแรกของไทย ประมาณ
ปลายปี 2536 หรือ ต้นปี 2537 " ⁷

คุณณัฐศรี บุญญาสัย กล่าวว่า ⁸

"เรามีแผนที่จะนำรายการโทรทัศน์บอกรับสมาชิก มาออกอากาศผ่าน
ดาวเทียม "ไทยคม" ทั้งนี้เพราะปัจจุบันมีการก่อสร้างอาคารสูงขึ้นมามาก ต่อไปจะมี
ปัญหาในการรับสัญญาณโทรทัศน์ เนื่องจากอาคารสูงบดบังคลื่นความถี่วิทยุทำให้รับ
สัญญาณได้ไม่ชัดเจน เราจึงต้องหาทางออกโดย การใช้ดาวเทียม"

"กลุ่มชินวัตรก็แสดงสปิริต ตกลงหลักการที่จะให้ไทยสกายทีวี เข้าใช้
ช่องสัญญาณเคยู (KU) เพื่อส่งสัญญาณโทรทัศน์บอกรับสมาชิกด้วย" ⁹

คุณวีรพล ดวงสูงเนิน กล่าวว่า ¹⁰

"ถ้าดาวเทียมของคุณทักษิณ ยิงขึ้นไปที่นี่ เราจะเชื่อมโยงรายการโทรทัศน์
บอกรับสมาชิก จากกรุงเทพฯ ไปทั่วประเทศเลย"

⁷ ฐานเศรษฐกิจ

⁸ สัมภาษณ์, คุณณัฐศรี บุญญาสัย, 17 ตุลาคม 2535.

⁹ นิตยสารอีคอนนิวส์, เคเบิลทีวีเชือดกันสนั่น สุดท้ายก็จับมือผูกขาด,

1 กันยายน 2534

¹⁰ อ้างแล้ว, หน้า 55

ปัจจัยด้านดาวเทียมเป็นโครงการในอนาคต ที่บริษัทผู้ดำเนินกิจการ มีความพร้อมที่จะดำเนินการ ไม่เพียงการขยายฐานสมาชิกไปยังส่วนภูมิภาค หากมองในระยะยาว จากการศึกษาพบว่า รายการของโทรทัศน์บอกรับสมาชิก 2 ใน 3 จะเป็นรายการสากล คือออกอากาศในภาคภาษาอังกฤษ ทำให้สามารถขยายฐานสมาชิก ไปประเทศใกล้เคียงได้อีกด้วย ถ้ากฎหมายระหว่างประเทศ หรือกฎหมายของแต่ละประเทศ เป็นปัจจัยส่งเสริม จะทำให้โทรทัศน์บอกรับสมาชิกเป็นสากลโลกมากขึ้นไม่จำกัดเฉพาะแต่ประเทศไทย

4. แนวโน้มด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

จากการเตรียมนาดาวเทียม มาใช้ในกิจการโทรทัศน์บอกรับสมาชิก จะเป็นผลให้ มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น โดยไม่จำกัดชนชาติ เพราะความต้องการเนื้อหา ผู้รับสาร จะไม่มีความรังเกียจในการรับสารจากต่างชาติภาษา ทั้งนี้เพราะความเป็นสากลมากขึ้น ของผู้รับสารและโทรทัศน์บอกรับสมาชิก

การควบคุม จากการศึกษาในบทที่ผ่านมา ทำให้ทราบว่า การเกิดขึ้นของโทรทัศน์บอกรับสมาชิก เป็นเพียงการเกิดขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี ยังไม่มีกฎหมายรองรับการดำเนินกิจการที่ถูกต้อง จึงให้ อ.ส.ม.ท. ดูแลไปพลางก่อน

จากการการศึกษา พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 ฉบับแก้ไขปรับปรุง ปี 2530 พบว่า ต้องมีการออกกฎกระทรวงตามมา จึงจะมีผลบังคับใช้

คุณวีรพล ดวงสูงเนิน กล่าวถึงกฎหมายว่า ¹¹

"การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้สามารถรองรับโทรทัศน์บอกรับสมาชิกได้ นี่คือนัดแก้ไขในปี 2530 จุดที่ 1 เรื่อง รองรับ เคเบิลทีวี จุดที่ 2 จุดที่จะโอนอำนาจ การควบคุมกิจการนี้ มาเป็นอำนาจของกรมประชาสัมพันธ์"

จากการศึกษาพบว่า การควบคุม เมื่อกฎกระทรวงได้รับการอนุมัติแล้ว โทรทัศน์บอกรับสมาชิก จะต้องขึ้นอยู่กับกรมประชาสัมพันธ์

นโยบายการเปิดประมูลโทรทัศน์บอกรับสมาชิก

"คณะกรรมการองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ซึ่งมีนายอภิลาศ ใสสถานนท์ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ได้รับหลักการร่างเงื่อนไขการเปิดประมูลให้เอกชนเข้ารับสัมปทานลงทุนโทรทัศน์บอกรับสมาชิก ใน 13 จังหวัด"¹²

คุณบำรุง วสันตกร ให้ความเห็นว่า

"น่าจะให้สิทธิ์ เจ้าของพื้นที่ ที่ทำกินอยู่ก่อนแล้วได้ทำการประมูลไปก่อน"¹³

เมื่อ อ.ส.ม.ท. เปิดให้มีการประมูลกิจการโทรทัศน์บอกรับสมาชิกในส่วนภูมิภาค จะมีผลกระทบต่อการค้าเนติกิจการของผู้ดำเนินมาอยู่ก่อนแล้ว จากการศึกษานโยบายพื้นที่ให้สัมปทานของอ.ส.ม.ท. ครั้งนี้ จะเป็นแผนในการรองรับ

¹¹ อ้างแล้ว, หน้า 47-48

กิจการดาวเทียม ของไทย ในการใช้ร่วมกับโทรทัศน์บอกรับสมาชิก มากกว่าการให้
 เอกชน ไปด้วยไปดำเนินการจัดและบริการโทรทัศน์บอกรับสมาชิก โดยตั้งสถานีขึ้นมาใหม่
 ทั้งนี้เพราะกฎกระทรวง ยังไม่ได้ประกาศใช้ ตามพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียง
 และวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 จึงกล่าวได้ว่า ยังไม่มีกฎหมายอนุมัติให้ดำเนินการ
 ในส่วนภูมิภาคได้

จากการศึกษาสรุปได้ว่าแนวโน้มของโทรทัศน์บอกรับสมาชิก ด้านผู้รับสาร
 จะมีพฤติกรรมไม่คงที่ เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นไปตาม
 วัฒนธรรมของผู้บริโภค ผู้รับสารจึงมีแนวโน้มด้านทางเลือก กล่าวคือเมื่อชมอะไร
 ยังไม่พอใจก็จะหาสิ่งใหม่มาทดแทน แนวโน้มด้านเนื้อหา จะเป็นสากลมากขึ้น ทั้งนี้
 มีแนวโน้มจากผู้ประกอบกิจการ ในการเตรียมการ ที่จะถ่ายทอดสัญญาณรายการ
 โทรทัศน์บอกรับสมาชิกผ่านดาวเทียม จึงกล่าวได้ว่า หากกฎหมายระหว่างประเทศ
 อำนวย โทรทัศน์บอกรับสมาชิก จะสามารถขยายพื้นที่รับชมสัญญาณ ไปยังประเทศ
 ข้างเคียง ซึ่งหมายถึงการเพิ่มจำนวนสมาชิกจากประเทศข้างเคียงอีกทางหนึ่ง

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย